

NEAIZMIRSTI
IZLASĪT

Uzņēmumi – valsts asinsrite!

Latvijā iedzīvotāju skaits turpina samazināties!

Vēja parku projektu bums

Eksperti

Vai pasūtītājam ir pienākums grozīt publisko būvdarbu līgumu, palielinot līgumcenu?

Publicitātes foto

*Inita Apšeniece, "Zvērinātu advokātu birojs CersJurkāns"
zvērināta advokāte, 05.08.2022*

**Jaunākais
izdevums**

ABONĒT

Pēdējos mēnešos aizvien biežāk izskan informācija, ka vairākas kompetentas valsts institūcijas izstrādājušas vadlīnijas un skaidrojumus par to, kādos gadījumos ir pieļaujams grozīt publisko būvdarbu līgumus sakarā ar būvmateriālu izmaksu sadārdzinājumu.

Ekonomikas ministrija izstrādājusi “Vadlīnijas būvmateriālu sadārdzinājuma novērtēšanai sakarā ar Krievijas militāro agresiju Ukrainā grozījumu veikšanai spēkā esošajos publiskajos būvdarbu līgumos attiecībā uz ēku būvniecību”, turpmāk – Vadlīnijas. Tāpat skaidrojumus saistībā ar publisko iepirkumu līgumu grozījumiem ir sniegusi arī Centrālā finanšu un līgumu aģentūra un Iepirkumu uzraudzības birojs. Šādu materiālu izstrāde un publiska pieejamība bez šaubām ir atbalstāma un nepieciešama prakse, jo nereti pasūtītājiem (Publisko iepirkumu likuma, turpmāk – PIL, izpratnē) ir sarežģīti izvērtēt, cik lielu rīcības

brīvību publisko būvdarbu līgumu grozījumu izstrādē tiem piešķir normatīvie akti, un kā to sabalansēt, piemēram, ar Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma u.c. normatīvo aktu prasībām.

Tajā pašā laikā ar palīgmateriālu pieejamību situācijas faktiskai atrisināšanai būvniecības procesa dalībniekiem var arī nepietikt, jo dzīve ir apliecinājusi, ka ikviens gadījums ir individuāls un unikāls, un, kā likums, vienmēr rodas kādi papildu jautājumi, uz kuriem attiecīgi ir jāmeklē atbildes kā pasūtītājiem, tā būvdarbu veicējiem. Tā, piemēram, vai pasūtītājam ir pienākums kompensēt jebkuru sadārdzinājumu? Kādi tieši pierādījumi izpildītājam ir jāiesniedz, lai pierādītu sadārdzinājuma esamību un attiecināmību? Un ko darīt situācijā, ja pasūtītājam gluži vienkārši nav naudas līdzekļu, lai sadārdzinājumu kompensētu utt.?

Saistībā ar jautājumu, vai pasūtītājam ir pienākums grozīt publisko būvdarbu līgumu, palielinot līgumcenu, pie jebkura, kaut vai vismazākā sadārdzinājuma esamības, vispirms jāņem vērā, ka šobrīd likums neuzliek pasūtītājam pienākumu grozīt līgumu, rodoties jebkuram sadārdzinājumam. Atbilstoši PIL 61.pantam iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās grozījumi ir pieļaujami, ja tie nemaina iepirkuma līguma vai vispārīgās vienošanās vispārējo raksturu un atbilst vienam no šādiem gadījumiem: 1) grozījumi ir nebūtiski, 2) grozījumi ir būtiski un tiek izdarīti tikai PIL 61. panta trešajā daļā minētajos gadījumos, 3) grozījumi tiek izdarīti PIL 61.panta piektajā daļā minētajā gadījumā neatkarīgi no tā, vai tie ir būtiski vai nebūtiski.

Tādējādi neatkarīgi no tā, kādi apstākļi ir iestājušies, PIL paredz, ka grozījumi „ir pieļaujami”, nevis, ka tie „ir veicami”. Secīgi – jautājums par to, kā tieši rīkoties, ir atstāts pušu ieskatam, protams, vienlaikus ievērojot citu, spēkā esošo un uz situāciju attiecināmo imperatīvo tiesību normu prasības. Katrā ziņā PIL 61.pants neaizliedz pusēm vienoties par līgumcenas paaugstināšanu, rodoties nebūtiskam, piemēram, 3 % sadārdzinājumam.

Neaizmirstams piedzīvojums

Dubaija
no 245€

Pērc tūlīt

DUBAI

airBaltic

Vienlaikus PIL 61.pants paredz robežu, kuru ar līguma grozījumiem nevar pārsniegt (atsevišķos gadījumos – pat līdz 65 % no sākotnējās līguma cenas). Savukārt, vērtējot jautājumu par katra konkrētā sadārdzinājuma rašanās iemesliem, jāvērs uzmanība uz jau pieminētajām Ekonomikas ministrijas Vadlīnijām.

Tajās ir skaidrots, ka būvmateriālu izmaksu sadārdzinājuma aprēķinā iekļaujama iepriekš prognozēta inflācija, kas netiek uzskatīta par neparedzamu sadārdzinājumu. Tādējādi pasūtītājam nebūtu pamats kompensēt sadārdzinājumu, kas atbilst prognozētajam inflācijas limenim. Informācija par prognozētajām izmaiņām darbaspēka un būvmateriālu izmaksās būvniecības nozarē Latvija tiek regulāri publicēta Ekonomikas ministrijas mājas lapā.

Tādējādi, ja pats būvuzņēmējs kaut kādu iemeslu dēļ nav izmantojis šos datus vai nav ņēmis tos vērā, piedāvājot līgumcenu iepirkuma procedūras ietvaros, šādas rīcības sekas tomēr būtu atzīstamas par paša komersanta risku un pasūtītājam nav pienākums kompensēt ar to saistītu izmaksu pieaugumu.

Savukārt, vērtējot jautājumu par to, kādi tieši pierādījumi izpildītājam būtu jāiesniedz pasūtītājam, ir jāņem vērā, ka šobrīd, runājot par pierādījumu kopumu, ir jānošķir pierādījumi, kas attiecināmi uz būvmateriālu izmaksu sadārdzinājumu, un pierādījumi, kas attiecināmi uz, piemēram, darbaspēka izmaksu pieaugumu.

Tā, proti, Vadlīnijās skaidrots, ka sadārdzinājumu būvmateriāliem piemēro tiem būvdarbiem, kas veikti sākot no 2022. gada 1. marta. Turklāt Vadlīnijās norādīts, ka gadījumā, ja pasūtītājam rodas bažas par to, vai būvmateriālu cenu ietekmēja Krievijas agresija Ukrainā, tam ir tiesības pieprasīt pierādījumus, ka vienošanās par attiecīgo būvmateriālu cenu ir notikusi pēc 2022. gada 24. februāra.

līgumā ir jāpārlicinās, vai grozījumi ir pamatoti un objektīvi nepieciešami attiecīgā līguma izpildes pabeigšanai. Turklāt Centrālā finanšu un līgumu aģentūra ir publicējusi gan “labo”, gan “slikto” prakses piemēru par to, kā izpildītājam būtu jāspēj pierādīt būvmateriālu izmaksu sadārdzinājumu.

Attiecībā uz gadījumiem, kad būvdarbu veicējam ir radies straujš, būtisks un neprognozējams sadārdzinājums citās komponentēs, piemēram, strādnieku darba samaksas izmaksās, mašīnu un mehānismu uzturēšanas un ekspluatācijas, degvielas izmaksās u.c., Ekonomikas ministrija Vadlīnijās ir atzinusi, ka „tad šis sadārdzinājums ir pamatojams, būvdarbu veicējam iesniedzot pierādījumus gan sadārdzinājuma faktam, gan tā cēloniskajam sakaram ar Krievijas militāro agresiju Ukrainā un šīs agresijas izraisītām sekām”. Vadlīnijās norādīts, ka šādos gadījumos sadārdzinājuma novērtēšanai var izmantot citu institūciju izstrādāto un aprobēto metodoloģiju, kā arī izpildītājam ir tiesības sniegt pierādījumus un aprēķinus par pārējo, kas jāskata case by case¹.

Attiecīgi pasūtītājam un izpildītājam risks jāuzņemas solidāri. Ievērojot minēto, rodas likumsakarīgs jautājums – kā rīkoties, ja līdzēji nespēj panākt vienošanos par publisko būvdarbu līguma grozījumiem? Jo, kā zināms, praksē var rasties situācijas, kad, piemēram, pasūtītājs nespēj kompensēt sadārdzinājumu vai kaut kādu apstākļu dēļ nevar piesaistīt papildu finansējumu.

Tāpat iespējamās arī situācijas, kad izpildītājs nav gatavs uzņemties daļu finansiālā sloga un vēlas saņemt izmaksu sadārdzinājuma kompensēšanu pilnā apmērā. Kā tika minēts iepriekš, tad šobrīd normatīvie akti neuzliek līgumslēdzējiem pienākumu grozīt publisko būvdarbu līgumu, ja vien šāds pienākums nav tieši noteikts pašā līgumā. Šādā situācijā visiespējamākais rīcības scenārijs ir līguma izbeigšana pēc vienas vai otras puses iniciatīvas. Vadlīnijās ir norādīts, ka gadījumā, ja līgumcenas pieaugums pārsniedz pasūtītāja spējas šo sadārdzinājumu kompensēt, tad

pusēm ir tiesības vienpusēji atkāpties no līguma bez soda sankcijām.

Saistībā ar minēto, jāņem vērā, ka “soda sankciju” neesamība nebūt nozīmē to, ka līguma izbeigšana tādējādi kļūst par vienkārši realizējamu darbību. Realitātē ar publisko būvdarbu līguma izbeigšanu saistītās tiesiskās un finansiālās sekas ir plašs un daudzšķautņains jautājums.

Līgumu izbeidzot, pusēm ir jāreķinās ne tikai ar iespējamām izmaksām un sekām attiecībā pret otru līgumslēdzēju pusi, bet jāapzinās, ka, visticamāk, tādā gadījumā būs nepieciešams risināt jautājumus, kas saistīti, piemēram, ar būves iekonservēšanu, būvniecības atsākšanu, būvdarbu pabeigšanu u.c., kā arī ar to visu saistītajām izmaksām. Līdz ar to situācijās, kad līgumslēdzējas puses līdz sadārdzinājuma rašanās brīdim ir godprātīgi pildījušas visus savus līgumiskos pienākumus, tām vajadzētu pielikt visas pūles, lai tomēr vienotos par abām pusēm pieņemamu kompromisa risinājumu un tiesību normām atbilstošiem publiskā būvdarbu līguma grozījumiem.

Šāda rīcība būtu atbilstoša gan Civillikumā nostiprinātajam labas ticības principam, gan arī vērsta uz to, lai būvdarbu veicēji būtu maksimāli ieinteresēti savu līgumisko pienākumu precīzā izpildē, bet pasūtītāji – stiprinātu savu kā uzticama un konstruktīva sadarbības partnera tēlu.

¹ Šeit – no gadījuma uz gadījumu un ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus

Komentāri

Pievienot komentāru

šaulkrastu pag.

20 900 EUR

Dzīvoklis

Raņķa dambis, Rīga

202 400 EUR

Dzīvoklis

Upeņu iela, Rīga

233 000 EUR

Zeme

Brīvības iela, Rīga

8 300 m²

